

УДК 94(477)-054.6«1945/1948»:070

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-2-8>

Анастасія ЧУМАКОВСЬКА,
orcid.org/0009-0007-3762-2240,
аспірантка кафедри всесвітньої історії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) *chumakovsk_a@ukr.net*

РЕДАКТОРСЬКА ТА ПУБЛІЦИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОМАНА РАХМАННОГО (ОЛІЙНИКА) У ЧАСОПИСІ «ЧАС» (1945–1948): ЗА МАТЕРІАЛАМИ ФОНДІВ УВУ (МІОНХЕН)

Стаття присвячена комплексному аналізу редакторської та публіцистичної діяльності Романа Рахманного (Олійника) у часописі «Час», що видавався в таборах для переміщених осіб (DP) на території Німеччини. Дослідження охоплює період його активної співпраці з виданням: від заснування газети у жовтні 1945 р., що постало як логічне продовження попереднього напівегального інформаційного руху («Український інформатор», «Наш шлях»), до виходу автора з Видавничої спілки у вересні 1948 р.

Джерельною основою розвідки стали матеріали газети «Час», а саме редакційні статті та публіцистичні тексти самого Рахманного. У статті простежено еволюцію його ролі у виданні часопису – від співзасновника та головного редактора до провідного оглядача. Систематизовано ключові тематичні напрями публіцистики автора: аналіз діяльності демократичних інституцій Заходу, оцінка політичних криз у Європі, критика компромісної політики західних демократій щодо СРСР, осмислення «Доктрини Трумена» та початку Холодної війни.

Особливу увагу приділено питанню обстоювання української державності, яку Рахманний намагався реалізувати через ідею «Третього шляху» – трактування українського питання як морального критерію світової свободи, незалежного від імперських інтересів як Сходу, так і Заходу. Окремо розглянуто його інтерпретацію історико-цивілізаційних відмінностей між Україною та росією, зокрема крізь призму концепту цезаропанізму («Від Візантії до Кремля»), а також критику пасивності української еміграції та заклик до вироблення активної державницької позиції. У статті проаналізовано й останню працю автора в рамках співпраці з «Часом» – «Лист із Гааги», де відображено участь української делегації у Конгресі Європи та окреслено бачення України в майбутній європейській політичній архітектурі.

Таким чином було встановлено, що публікації Романа Рахманного на сторінках «Часу» відіграли роль формувального чинника інтелектуального дискурсу повоєнної української еміграції. Вони свідчили як про значний організаційно-редакційний внесок Р. Рахманного, так і його систематизовану авторську позицію, що впливала на уявлення про державність та національну суб'єктність у середовищі DP.

Методологія дослідження ґрунтується на контент-аналізі, історико-генетичному та дискурс-аналізі.

Джерелознавчий акцент статті полягав у безпосередньому опрацюванні матеріалів газетної періодики як первинних джерел дослідження.

Ключові слова: Роман Рахманний, публіцистика, діаспора, політична еміграція.

Anastasiia CHUMAKOVSKA,
orcid.org/0009-0007-3762-2240,
PhD student at the Department of World History
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) *chumakovsk_a@ukr.net*

EDITORIAL AND JOURNALISTIC ACTIVITY OF ROMAN RAKHMANNYI (OLIINYK) IN CHAS (1945–1948): BASED ON MATERIALS FROM THE ARCHIVES OF THE UKRAINIAN FREE UNIVERSITY (MUNICH)

The article provides a comprehensive analysis of the editorial and journalistic activity of Roman Rakhmannyi (Oliinyk) in the periodical Chas, published in displaced persons (DP) camps in Germany. The study covers the period of his active cooperation with the newspaper – from its founding in October 1945, which emerged as a logical continuation of earlier semi-legal information initiatives (Ukrainskyi Informator; Nash Shliakh), to the author's withdrawal from the Publishing Union in September 1948.

The source base of the research consists of materials from the newspaper Chas, specifically editorial articles and journalistic texts authored by Rakhmannyi himself. The article traces the evolution of his role within the publication – from co-founder and editor-in-chief to leading political commentator. The key thematic directions of his journalism are systematized, including analyses of the functioning of Western democratic institutions, assessments of political crises in

Europe, criticism of the conciliatory policies of Western democracies toward the USSR, and reflections on the Truman Doctrine and the onset of the Cold War.

Particular attention is devoted to Rakhmannyi's advocacy of Ukrainian statehood, which he sought to advance through the concept of the «Third Way» – the interpretation of the Ukrainian question as a moral criterion of global freedom, independent of imperial interests of both East and West. The article also examines his interpretation of historical and civilizational differences between Ukraine and Russia, notably through the prism of the concept of caesaropapism («From Byzantium to the Kremlin»), as well as his criticism of the passivity of the Ukrainian émigré community and his calls for the development of an active state-oriented political stance. Additionally, the study analyzes the author's final work produced within the framework of his cooperation with Chas – «A Letter from The Hague», which reflects the participation of the Ukrainian delegation in the Congress of Europe and outlines a vision of Ukraine's place in the future European political architecture.

The research establishes that Roman Rakhmannyi's publications in Chas played a formative role in shaping the intellectual discourse of the postwar Ukrainian émigré community. They testify both to his significant organizational and editorial contribution and to his coherent authorial position, which influenced perceptions of statehood and national subjectivity within the DP environment.

The methodology of the study is based on content analysis, historical-genetic analysis, and discourse analysis.

The source-studies focus lies in the direct examination of periodical press materials as primary sources.

Key words: Roman Rakhmannyi, journalism, diaspora, political emigration.

Постановка проблеми. Після Другої світової війни чільні представники української діаспори приділяли особливу увагу розвитку преси, яка виконувала важливу місію із збереження національної ідентичності, а також ефективно долучалася до поширення правдивих відомостей про політичну та соціально-економічну ситуацію в Україні. Процес становлення цих медіа не був одномоментним: йому передував етап «неліцензованих» видань, що засновувалися ще до остаточної капітуляції Німеччини. В умовах розпоршення біженців та гострої потреби в політичній координації, 1 жовтня 1945 р. у Фюрті (американська зона окупації) була легалізована газета «Час», яка у подальшому стала одним із найвпливовіших часописів DP-преси. Відомий український публіцист і громадсько-політичний діяч Роман Рахманний (Олійник) стояв у першоджерел цього процесу. Його діяльність у 1945–1948 рр. охоплює період заснування, функціонування та короткотривалу «золоту добу» DP-преси. Актуальність даного дослідження посилюється необхідністю уточнення функціональних ролей Р. Рахманного у згадуваній газеті, адже в історіографії акцент часто зміщується на загальні видавничі аспекти, тоді як вихідні дані самого видання підтверджують, що саме він був першим його головним (начальним) редактором.

Аналіз досліджень. Ступінь наукової розробки теми, присвяченої саме функціонуванню преси періоду DP та ролі окремих публіцистів у її становленні, залишається недостатньою. Перші спроби аналізу належали самим учасникам тогочасних подій, що дозволяє віднести цю групу публікацій до розряду джерел. Помітну роль у розумінні контексту тогочасних подій має праця відомого громадського діяча і видавця Романа Ільницького

«Українська преса таборової доби», в якій автор здійснив ґрунтовну систематизацію періодичних видань 1945–1950. У цій своїй розвідці Р. Ільницький (Ільницький, 1984: 60–81) акцентує увагу на інституційних аспектах: проблемах ліцензування газет окупаційною владою, економічних труднощах, а також на процесах консолідації журналістської спільноти. Хоча Ільницький згадує часопис «Час» як одне з перших ліцензованих видань, його праця носить оглядовий характер та не містить аналізу змістового наповнення тогочасних газет. Своє бачення процесу становлення української преси подав і сам Роман Рахманний у ретроспективній статті до 40-річчя закінчення війни. Окрім аналізу умов появи перших ліцензованих видань у Фюрті, він розглянув це явище в ширшому контексті – зосередившись на діяльності незалежної, неліцензованої преси перехідного періоду 1944–1948, простеживши її функції, механізми самоорганізації та роль у пресі в забезпеченні безперервності отримання українського інформаційного продукту (Рахманний, 1986: 85–90).

Спробу портретного аналізу Романа Рахманного як публіциста здійснив Петро Волиняк у статті «Журналіст, що вміє мислити». Автор характеризував Рахманного як журналіста з «великою громадською мужністю», який не боявся говорити «тверду, але щирю правду» (П. Волиняк 1966: 9–13). Інший аспект діяльності Рахманного – його вміння інтегрувати українське питання у світовий інформаційний контекст – проаналізував Ярослав Коменчук у розвідці «Українська публіцистика в оцінці критики». Дослідник зосередився на ефективності впливу друкованого слова Рахманного на іноземного читача та реакції на нього з боку радянської пропаганди (Коменчук, 1985: 1261–1270).

Проведений аналіз історіографії свідчить про те, що попри наявність праць, у науковому обігу відсутнє спеціальне дослідження, присвячене виключно його діяльності у часописі «Час». Джерельну базу було опрацьовано у газетному відділі Українського вільного університету (УВУ) в Мюнхені, який зберігає колекцію української діаспорної періодики. Доступ до фондів та роботу з ними забезпечено завдяки стипендіальній підтримці Українсько-німецької історичної комісії.

Мета статті. З'ясувати роль Романа Рахманного (Олійника) у заснуванні та функціонуванні часопису «Час» (1945–1948), а також проаналізувати тематичну спрямованість його матеріалів на шпальтах цього видання.

Виклад основного матеріалу. Заснуванню газети «Час» передував короткий, але інтенсивний період напівлегального інформаційного руху, що розпочався ще у травні 1945 р. шляхом випуску машинописних бюлетенів «Український інформатор» та «Наш шлях». Як тільки окупаційна адміністрація США дозволила ліцензування преси для переміщених осіб, ця робота була легалізована. Перший номер тижневика «Час» побачив світ 1 жовтня 1945 р. Організаційно газета функціонувала на базі Видавничої спілки, до складу якої увійшли п'ять осіб: Роман Ільницький, який виступив засновником та офіційним ліцензіатом перед американською владою, Роман Рахманний (Олійник), що обійняв посаду головного (начального) редактора, адміністратор Андрій Стецюк, а також Роман Галібей та Осип Федорика.

Співпраця Романа Рахманного (Олійника) з часописом «Час» поділяється на два етапи, що відповідають його функціональним обов'язкам: організаційно-редакційний (1945 – початок 1946) та авторський (1946–1948).

Безпосередньо Роман Рахманний керував редакцією на початковому етапі, його прізвище фігурувало у вихідних даних газети як відповідального редактора перших її дванадцяти чисел.

У програмній статті «Від редакції», опублікованій на першій шпальті першого номеру газети «Час» було сформульовано засадничу місію видання. Редакція констатувала критичний стан інформаційного забезпечення української еміграційної спільноти на теренах Західної Європи. У тексті наголошувалося, що українці в американській зоні окупації «болоче відчують брак українського друкованого слова». Ситуація ускладнювалася мовним бар'єром, адже більшість біженців не володіла англійською мовою на рівні, достатньому для читання американської преси. Ці обставини призводили до інформаційної

ізоляції і створили сприятливий ґрунт для поширення «неперевіраних вісток» і панічних настроїв, що деморалізували частину емігрантів. Головною метою газети редакція визначила не просто інформування, а консолідацію українців: видання мало на меті об'єднати розпорошені по різних таборах і містах групи переселенців «в одну громаду» (Від редакції, 1945: 1).

Від самого початку газета «Час», попри цензурні обмеження окупаційної влади, порушувала гострі морально-етичні та правові питання. Знаковою стала стаття «Я – не винен», написана на тлі роботи Нюрнберзького процесу. Роман Рахманний провів аналіз позиції звинувачених нацистських лідерів, які масово відмовлялися від особистої відповідальності, ховаючись за формулюванням про виконання наказів. Публіцист використав цей контекст для захисту українських «переміщених осіб». Він аргументовано доводив, що українці, яких радянська пропаганда намагалася представити як поплічників нацизму, насправді є подвійними жертвами тоталітарних систем. Рахманний наголошував, що український народ став об'єктом винищення як з боку нацизму, так і більшовизму, а тому нинішні біженці мають повне моральне право на захист і притулок, а не на примусову репатріацію до СРСР, яку він кваліфікував як злочин проти гуманності (Олійник, 1945: 1–2).

У січні 1946 р. відбулася зміна формату участі Романа Рахманного в роботі часопису. В зв'язку з своїм переїздом до Мюнхена для відновлення роботи Української пресової служби (УПС), він склав повноваження головного редактора, передавши їх Миколі Колянківському. Між тим, залишаючись членом Видавничої спілки до вересня 1948 р., Рахманний продовжив активну співпрацю з газетою вже як провідний оглядач. Зауважимо, що саме в цей час він починає послуговуватися псевдонімом: якщо ранні тексти підписані «Роман Олійник» або «Роман Д. Олійник», то вже з кінця 1947 року (зокрема у статті «Від Візантії до Кремля»), публіцист вдається до використання псевдоніму «Роман Рахманний», під яким увійде в історію української суспільно-політичної думки.

У цей період на шпальтах «Часу» з'являється низка його ґрунтовних аналітичних статей, які можна згрупувати за кількома ключовими тематичними напрямками.

Першим важливим напрямом стали його зусилля із формування демократичної політичної культури шляхом осмислення досвіду діяльності західних інституцій. Роман Рахманний прагнув адаптувати світогляд українського читача, вихованого в умовах тоталітаризму, до реалій вільного

світу. Яскравим прикладом такого підходу є стаття «Голос народу». У ній автор детально аналізував феномен вивчення громадської думки, описуючи діяльність американського Інституту Геллапа. Він пояснював, що у демократичних країнах уряди не можуть ігнорувати настрої громадян і змушені постійно звіряти свої дії з «публічною опінією». Рахманний протиставляв цю модель радянській дійсності, де «одностайність» досягалася терором, а думка людини не мала жодного значення. Він наголошував, що українське суспільство повинно навчитися використовувати механізми публічного впливу для захисту своїх інтересів на міжнародній арені (Олійник, 1946: 1–2).

Другий, і, можливо, найвагомійший блок публікацій складав геополітичний аналіз ситуації в Європі. Рахманний уважно стежив за політичними кризами у Франції та Німеччині, вбачаючи в них загрозу для загальноєвропейської безпеки. У статтях «Велика дилема Франції» (Олійник, 1946: 1–2) та «Коаліційне правління в Баварії» (Олійник, 1947: 4) він звертав увагу на слабкість коаліційних урядів. Автор зазначав, що внутрішні партійні чвари, боротьба за портфелі та нерішучість соціал-демократів і християнських демократів грають на руку комуністичній експансії. У статті «За нову Німеччину» він аналізував складний процес денацифікації та відновлення політичного життя в Німеччині, застерігаючи від небезпеки комуністичного реваншу під прикриттям демократичних гасел. Рахманний послідовно проводив думку, що стабільність Європи неможлива без сильної, демократичної Німеччини, інтегрованої у західний світ (Олійник, 1947: 3).

Особливу увагу публіцист приділяв змінам у глобальній політиці США, які він інтерпретував як початок Холодної війни. Вже у статті «Хмари над Балканами» автор застерігав про небезпеку радянської експансії на Південь та намагання Москви встановити контроль над Егейським морем через створення підконтрольного слов'янського блоку. (Олійник, 1946: 3). Цей аналіз отримав свій подальший розвиток у статті «Між Заходом і Сходом», де Рахманний оцінив проголошення «Доктрини Трумена» як закінчення періоду співпраці колишніх союзників. Він стверджував, що надання американської допомоги Греції та Туреччині означає, що Вашингтон нарешті усвідомив загрозу комунізму і перейшов до активного стримування СРСР. Автор наголошував, що світ входить у фазу тривалого ідеологічного розмежування, де не може бути нейтралітету (Олійник, 1947: 3).

Свої геополітичні візії Рахманний поглибив у фундаментальній статті «Велике шукання». У ній

він піддав нищівній критиці моральний компроміс західних демократій, які під час війни пішли на співпрацю зі Сталіним, фактично легітимізувавши радянську окупацію Східної Європи. Автор доводив, що цей компроміс був помилковим і лише розпалював апетити агресора. Він закликав Захід виправити цю помилку, визнавши право поневолених народів на самовизначення (Рахманний, 1948: 3).

Ця тема логічно перетікала в обґрунтування концепції «Третього Шляху», викладеної у статті «За який світ?». Рахманний застерігав, що Україна не повинна стати розмінною монетою у грі великих держав. Він наголошував: боротьба проти більшовизму не має призвести до встановлення іншого, західного імперіалізму. Справжня свобода, на його переконання, можлива лише за умови визнання суб'єктності кожного народу. Українське питання він позиціонував як лакмусовий папірець для перевірки щирості демократичних гасел Заходу (Рахманний, 1948: 3).

Важливим елементом публіцистики Рахманного була його увага до внутрішніх проблем української політичної еміграції. У програмній статті «В полоні почуттів» він виступив із жорсткою критикою пасивності та сентиментальності, які панували в таборах ДР. Автор закликав співвітчизників припинити жити спогадами і вболівати за минулим («тужити за вишневыми садками»), а натомість стати «носіями державної ідеї» у вільному світі. Рахманний вимагав категоричного ідеологічного розмежування з російською білою еміграцією, доводячи, що будь-яка співпраця з імперськими силами, навіть під антикомуністичними прапорами, є зрадою національних інтересів (Олійник, 1947: 1–2).

Цю думку він підкріпив історичною розвідкою «Від Візантії до Кремля», де на прикладі аналізу церковно-державних відносин показав глибинну ментальну прірву між Україною та Росією. Він доводив, що російська державність базується на традиції цезаропапізму (підкорення церкви державі), тоді як українська традиція завжди тяжіла до європейських моделей (Рахманний, 1947: 6).

Останньою опублікованою статтею в рамках співпраці Рахманного з часописом стала праця «Лист із Гааги», присвячена Конгресу Європи під головуванням Вінстона Черчилля. У ній автор, як безпосередній учасник подій, описав атмосферу форуму та зусилля української делегації з правдивого висвітлення ситуації за «залізною завісою». Рахманний розглянув перспективи європейської інтеграції, підкресливши, що об'єднана Європа буде неповноцінною без вільної України (Рахманний, 1948: 8).

Сама ж газета «Час» продовжувала виходити в Німеччині ще понад рік, після чого у липні 1949 р. редакція повідомила про злиття з виданням «Українець» та перенесення свого осідку до Парижа, що ознаменувало кінець класичного періоду таборової преси.

Висновки. Проведений комплексний аналіз редакторської та публіцистичної діяльності Романа Рахманного (Олійника) у часописі «Час» (1945–1948) дозволив дійти до висновку про його ключовий внесок у становлення української політичної думки в еміграції.

По-перше, Рахманний виступив як талановитий організатор та редактор, який у надскладних умовах повоєнної Німеччини зумів створити ефективний інформаційний майданчик. Як головний редактор «Часу» (на початковому етапі його існування), він заклав ідеологічний фундамент видання, визначивши його об'єднувачу місію як для всіх українців в одну національну громаду та протидію комуністичній пропаганді.

По-друге, його публіцистика стала одним із перших прикладів глибокого геополітичного аналізу в українській пресі. Рахманний чітко ідентифікував загрозу комунізму та передбачив неминучість Холодної війни в той час, коли Захід ще плекав ілюзії щодо співпраці з СРСР.

По-третє, він сформулював ідеологію «Третього Шляху» та української суб'єктності. Його статті стали маніфестом, який закликав емігрантів не розчинятися в чужих суспільствах, а стати носіями власної державної ідеї. Він перевів українсько-російське протистояння в еміграційному середовищі з площини поточної політики у вимір цивілізаційного вибору, обґрунтувавши історичну відмінність України від російської деспотичної традиції.

У своїй діяльності у часописі «Час» Роман Рахманний продемонстрував себе як видатний ідеолог та проникливий аналітик, чий доробок є джерелом для вивчення формування національно-державницької ідеології та геополітичної стратегії української діаспори.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Від редакції. Час. 1945. Ч. 1. 1 жовтня. С. 1.
2. Волиняк П. Журналіст, що вмів мислити. Нові дні. 1966. Ч. 203. С. 9–13.
3. Ільницький Р. Українська преса таборової доби. Сучасність. 1984. Ч. 5 (277). С. 60–81.
4. Коменчук Я. Українська публіцистика в оцінці критики (Оцінка журналістичної праці Р. Рахманного). Визвольний шлях. 1985. Ч. 10 (451). С. 1261–1270.
5. Олійник Р. Я не винен. Час. 1945. Ч. 11. (9 грудня). С. 1–2.
6. Олійник Р. Велика дилема Франції. Час. 1946. Ч. 42 (56). 27 жовтня. С. 1–2.
7. Олійник Р. Голос народу. Час. 1946. Ч. 45 (59). 17 листопада. С. 1–2.
8. Олійник Р. Хмари над Балканами. Час. 1946. Ч. 49 (66). 19 грудня. С. 3.
9. Олійник Р. Праця освободжує. Час. 1946. Ч. 51 (68). 24 грудня. С. 3.
10. Олійник Р. Коаліційне правління в Баварії. Час. 1947. Ч. 1–2 (66–67). 7 січня. С. 4.
11. Олійник Р. В полоні почуттів. Час. 1947. Ч. 3 (68). 19 січня. С. 1–2.
12. Олійник Р. За безпеку Франції. Час. 1947. Ч. 7 (72). 16 лютого. С. 4.
13. Олійник Р. За нову Німеччину. Час. 1947. Ч. 11 (76). 16 березня. С. 3.
14. Олійник Р. Між Заходом і Сходом. Час. 1947. Ч. 15–16 (80–81). 13 квітня. С. 3.
15. Рахманний Р. Від Візантії до Кремля. Час. 1947. Ч. 44 (109). 2 листопада. С. 6.
16. Рахманний Р. Якою ціною? Час. 1947. Ч. 48 (113). 30 листопада. С. 3.
17. Рахманний Р. За який світ? Час. 1948. Ч. 7 (124). 15 лютого. С. 3.
18. Рахманний Р. Велике шукання. Час. 1948. Ч. 17 (134). 28 квітня. С. 3.
19. Рахманний Р. Лист із Гааги. Час. 1948. Ч. 22 (129). 30 травня. С. 8.
20. Рахманний Р. Незалежна українська преса 1945–1948. Сучасність. 1986. Ч. 2 (298). С. 85–90.

REFERENCES

1. Vid redaktsii. (1945). [From the Editorial Office]. Chas, 1. October 1. 1. [in Ukrainian].
2. Volyniak P. (1966). Zhurnalist, shcho vmiie myslyty. [A Journalist Who Knows How to Think]. Novi dni, 203. 9–13. [in Ukrainian].
3. Ilnytskyi R. (1984). Ukrainska presa taborovoi doby. [Ukrainian Press of the Displacement Camp Period]. Suchasnist, 5 (277). 60–81. [in Ukrainian].
4. Komenchuk Ya. (1985). Ukrainska publitsystyka v otsintsi krytyky (Otsinka zhurnalistychnoi pratsi R. Rakhmannoho). [Ukrainian Publicism in Critical Assessment (Evaluation of R. Rakhmannyi's Journalistic Work)]. Vyzvolnyi shliakh, 10 (451). 1261–1270. [in Ukrainian].
5. Oliinyk R. (1945). Ya ne vynen. [I Am Not Guilty]. Chas, 11, December 9. 1–2. [in Ukrainian].
6. Oliinyk R. (1946). Velyka dylema Frantsii. [The Great Dilemma of France]. Chas, 42 (56), October 27. 1–2. [in Ukrainian].
7. Oliinyk R. (1946). Holos narodu. [The Voice of the People]. Chas, 45 (59), November 17. 1–2. [in Ukrainian].

8. Oliinyk R. (1946). Khmary nad Balkanamy. [Clouds over the Balkans]. Chas, 49 (66), December 19. 3. [in Ukrainian].
9. Oliinyk R. (1946). Pratsia osvobodzhuie. [Labour Liberates]. Chas, 51 (68), December 24. 3. [in Ukrainian].
10. Oliinyk R. (1947). Koalitsiine pravlinnia v Bavariji. [Coalition Government in Bavaria]. Chas, 1–2 (66–67), January 7. 4. [in Ukrainian].
11. Oliinyk R. (1947). V poloni pochuttiv. [In Captivity of Feelings]. Chas, 3 (68), January 19. 1–2. [in Ukrainian].
12. Oliinyk R. (1947). Za bezpeku Frantsii. [For the Security of France]. Chas, 7 (72), February 16. 4. [in Ukrainian].
13. Oliinyk R. (1947). Za novu Nimechchynu. [For a New Germany]. Chas, 11 (76), March 16. 3. [in Ukrainian].
14. Oliinyk R. (1947). Mizh Zakhodom i Skhodom. [Between the West and the East]. Chas, 15–16 (80–81), April 13. 3. [in Ukrainian].
15. Rakhmannyi R. (1947). Vid Vizantii do Kremlia. [From Byzantium to the Kremlin]. Chas, 44 (109), November 2. 6. [in Ukrainian].
16. Rakhmannyi R. (1947). Yakoiu tsinoiu? [At What Cost?]. Chas, 48 (113), November 30. 3. [in Ukrainian].
17. Rakhmannyi R. (1948). Za yakyi svit? [For Which World?]. Chas, 7 (124), February 15. 3. [in Ukrainian].
18. Rakhmannyi R. (1948). Velyke shukannia. [The Great Quest]. Chas, 17 (134), April 28. 3. [in Ukrainian].
19. Rakhmannyi R. (1948). Lyst iz Haahy. [Letter from The Hague]. Chas, 22 (129), May 30. 8. [in Ukrainian].
20. Rakhmannyi R. (1986). Nezalezhna ukrainska presa 1945–1948. [Independent Ukrainian Press 1945–1948]. Suchasnist, 2 (298). 85–90. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025
Дата публікації: 31.12.2025